

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

СТАСІК ДМИТРО РОМАНОВИЧ

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
СКОРУК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 08.12.2025 року

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«04» грудня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Стасік Дмитро Романович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Обліково-аналітичне забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Керівник проекту (роботи) Скорук Олена Володимирівна, к. е. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію стосовно організації обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку прибутку досліджуваного підприємства та розробці науково-методичного підходу удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства.

4. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Стасік Д. Р. Обліково-аналітичне забезпечення формування та використання прибутку підприємства.

В роботі з'ясовано економічну сутність прибутку підприємства та його види; визначено теоретичні засади до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства; проаналізовано роль аналітичного забезпечення в процесі управління прибутком; розглянуто інструменти, методи та показники, що застосовуються для оцінки ефективності діяльності та прийняття управлінських рішень.

Проведено аналіз текстильної промисловості та ткацького виробництва в Україні. Досліджено діяльність ткацького підприємства та середовище його функціонування. За результатами проведеного дослідження визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози досліджуваного підприємства, які допоможуть забезпечити стійке зростання та конкурентоспроможність на ринку.

В роботі запропоновано заходи з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню прозорості фінансової інформації, зміцненню контролю за ресурсами та забезпеченню більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання прибутку.

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні організації обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані висновки та розроблені рекомендації можуть бути використані на підприємстві для покращення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства. Впровадження запропонованих заходів дозволить підвищити точність та оперативність облікових даних, забезпечити більш обґрунтоване прийняття управлінських рішень, оптимізувати структуру

доходів і витрат, а також сприятиме зростанню прибутковості та фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: прибуток, обліково-аналітичне забезпечення, формування та використання прибутку, рентабельність, ефективна діяльність.

SUMMARY

Stasik D. R. Accounting and analytical support for the formation and use of enterprise profits.

The paper clarifies the economic essence of enterprise profit and its types; defines the theoretical foundations for accounting support of enterprise profit formation and use; analyses the role of analytical support in the profit management process; considers the tools, methods and indicators used to assess performance and make management decisions.

An analysis of the textile industry and weaving production in Ukraine was conducted. The activities of a weaving enterprise and its operating environment were studied. Based on the results of the study, the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the enterprise under study were identified, which will help ensure sustainable growth and competitiveness in the market.

The paper proposes measures to improve accounting and analytical support for the formation and use of enterprise profits. The proposed measures will contribute to increasing the transparency of financial information, strengthening control over resources, and ensuring more informed management decisions regarding the effective use of profits.

The scientific novelty of the research lies in improving the organisation of accounting and analytical support for the formation and use of enterprise profits.

The practical significance of the research results lies in the fact that the conclusions and recommendations developed can be used by the enterprise to improve the accounting and analytical support for the formation and use of the enterprise's profits. The implementation of the proposed measures will increase the accuracy and

timeliness of accounting data, ensure more informed management decisions, optimise the structure of income and expenses, and contribute to the growth of the enterprise's profitability and financial stability.

Key words: profit, accounting and analytical support, profit formation and utilisation, profitability, effective activity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність та види прибутку підприємства.....	12
1.2. Теоретичні підходи до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства.....	17
1.3. Аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства.....	23
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
2.1. Аналіз стану та тенденції розвитку текстильної промисловості в Україні.....	30
2.2. Загальна характеристика підприємства та діагностика середовища його функціонування.....	36
2.3. Облік та аналіз формування і використання прибутку підприємства.....	43
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства.....	48

3.2. Формування стратегії підвищення прибутковості підприємства.....	53
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах функціонування підприємств прибуток виступає ключовим показником їх фінансової стійкості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Саме прибуток визначає можливості підприємства щодо розширення виробництва, оновлення матеріально-технічної бази, впровадження інновацій та забезпечення соціальних гарантій працівникам. Тому ефективність формування та раціональність використання прибутку є вирішальними чинниками забезпечення стабільного розвитку суб'єктів господарювання.

В умовах зростаючої невизначеності бізнес-середовища, коливань ринкових цін, змін у податковому законодавстві та активізації конкурентних процесів виникає потреба у вдосконаленні системи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком. Недостатня деталізація облікових даних, несвоєчасність їх отримання або недостатня аналітична глибина обмежують можливості менеджменту приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації доходів і витрат, прогнозування фінансових результатів та підвищення рентабельності діяльності.

Сучасні інформаційні технології створюють нові можливості для автоматизації облікових процесів та поглиблення аналітичної оцінки результативності діяльності підприємства. Проте їх використання потребує розроблення комплексного підходу до формування системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної забезпечити високу точність, оперативність і релевантність інформації щодо формування та використання прибутку.

З огляду на це, дослідження питань удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування й використання прибутку підприємства є актуальним, оскільки воно спрямоване на розроблення інструментів підвищення

ефективності фінансового управління, забезпечення прозорості діяльності та зміцнення конкурентних позицій підприємств у ринкових умовах.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів формування доходів і витрат діяльності підприємства – складових фінансового результату діяльності, відображені в працях багатьох вчених-економістів, таких як: О. І. Андрусь [1], Т. Є. Воронкова [6], Л. С. Гаватюк [7], О. М. Гайдаржийська [8], Т. С. Гайдучок [9], О. В. Добровольська [13], В. П. Мартиненко [21, 22], І. Г. Миколенко [22], І. О. Павлюк [28], П. Г. Перерва [35], О. А. Подолянчук [34], Н. М. Проскуріна [38], К. Б. Сіренко [41], О. О. Фальченко [44], О. Л. Фрум [45] та інших. Аналіз досліджень та наукових праць фахівців свідчить про те, що облік фінансових результатів діяльності підприємств є одним з дискусійних та рейтингових питань, оскільки саме прибуток виступає індикатором успішності господарюючого суб'єкта та слугує одним з головних чинників щодо прийняття управлінських рішень.

Однак, сучасна ситуація на ринку вимагає проведення подальшого вивчення та аналізу в напрямку удосконалення підходів щодо визначення економічного змісту прибутку підприємства, порядку обліку та відображення у фінансовій звітності. Важливість дослідження та вирішення цих питань зумовили вибір теми дослідження та доводять її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Мета випускної роботи – теоретичне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій стосовно удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів формування та використання прибутку підприємства з метою підвищення ефективності управління фінансовими результатами.

Для досягнення мети в роботі були виконані такі завдання:

- з'ясовано економічну сутність та види прибутку підприємства;
- визначено теоретичні засади до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства;
- проаналізовано роль аналітичного забезпечення в процесі управління прибутком;

- проаналізовано ткацьке виробництво в Україні і надано загальну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- продіагностовано середовище функціонування підприємства;
- визначено особливості обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства;
- запропоновано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства;
- обґрунтовано особливості формування стратегії підвищення прибутковості підприємства як один із напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення прибутку.

Об’єктом дослідження є процес формування та використання прибутку підприємства як важлива складова його фінансово-господарської діяльності.

Предмет дослідження – методичні, організаційні та інформаційні підходи до обліково-аналітичного забезпечення процесів формування та використання прибутку підприємства.

Матеріали дослідження становлять законодавчі акти України; зведена статистична інформація Державної служби статистики України, періодичні публікації; матеріали науково-практичних конференцій; фінансова звітність підприємства за 2022–2024 рр., Internet-ресурси.

Наукова новизна полягає у створенні нових теоретичних і практичних підходів до вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Основні положення наукової новизни дослідження, полягають у такому: набуло подальшого розвитку:

- поняття «прибуток підприємства», як результат господарської діяльності підприємства, що проявляється як позитивна різниця між отриманими доходами та понесеними витратами;
- алгоритм формування стратегії підвищення прибутковості підприємства, яка сприятиме підвищенню якості управління формуванням і використанням прибутку підприємства та зміцнення його фінансової стійкості.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства, які можуть бути впроваджені у його господарську діяльність.

Апробація результатів та публікації. Основні положення випускної роботи апробовані на IX міжнародній науково-практичній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 21 листопада 2025 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та види прибутку підприємства

Прибуток є ключовим інтегральним показником результативності діяльності підприємства, який відображає ефективність використання ресурсів, рівень організації виробничих процесів та здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища. У сучасних економічних умовах прибуток виконує не лише функцію основного фінансового результату, а й слугує важливим джерелом інвестиційних ресурсів, забезпечуючи розширення виробництва, модернізацію технологічної бази та підвищення конкурентоспроможності.

Економічна сутність прибутку полягає в тому, що він відображає здатність підприємства створювати додаткову вартість, забезпечувати повне відшкодування понесених витрат та формувати необхідні фінансові ресурси для подальшого інвестування, інноваційної діяльності та розширення господарської діяльності. Прибуток виконує ключову роль у зміцненні фінансової стійкості підприємства, слугує джерелом задоволення інтересів акціонерів (власників) і працівників, а також забезпечує виконання зобов'язань перед державою через сплату податкових платежів. Таким чином, прибуток є основним результативним показником діяльності підприємства та важливим фактором його стратегічного розвитку.

Прибуток є складною та багатогранною економічною категорією, що зумовлює наявність різних підходів до його трактування у науковій літературі. Проведений аналіз дав змогу систематизувати ключові наукові підходи до визначення сутності прибутку, які відрізняються залежно від теоретичної школи, економічної концепції та практичного контексту його використання. Узагальнені

результати класифікації та змістової інтерпретації поняття «прибуток» подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «прибуток»

Визначення	Джерело
1	2
Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати	Н(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [18]
Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності	Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С. [2]
Прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та величиною витрат на виробництва та реалізації продукції	Гетьман О. О., Шаповал В. М. [10]
Прибуток є не лише результатом успішної діяльності, в контексті підприємництва, він виступає фактором організації виробництва.	Опікунова Н. В., Лопата В. Г. [27]
Прибуток – це частина доходу після відшкодування відповідних витрат, понесених у процесі формування отриманого доходу підприємства	Швиданенко Г. О. [15]
Прибуток – кінцева мета і рушійний мотив товарного виробництва і ринкової економіки. Це головний стимул і основний показник ефективності будь-якого підприємства і фірми	Савицька Г. В. [40]
Прибуток – частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень	Данилюк М. О. [31]
Прибуток – абсолютний грошовий вираз результатів господарської діяльності підприємства за певний період	Андрусь О. І., Пятаченко С. Ю. [1]
Прибуток – це найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень та якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості.	Добровольська О. В., Терещенко В. О. [13]

Примітка: узагальнено автором

Отже, підходи щодо визначення економічного змісту прибутку є досить не однозначними і єдиного розуміння, щодо природи прибутку серед економістів

немає. Вважаємо, що прибуток – це результат господарської діяльності підприємства, що проявляється як позитивна різниця між отриманими доходами та понесеними витратами. Він може бути виражений у формі грошових коштів, запасів, матеріальних та нематеріальних активів або інших ресурсів, які з достатньою ймовірністю здатні забезпечити підприємству економічні вигоди в майбутньому. Прибуток після оподаткування використовується власниками як для задоволення особистих потреб, так і для вирішення оперативних, тактичних і стратегічних завдань розвитку підприємства, вибір яких здійснюється на основі достовірної та повної облікової інформації.

Отже, проведений аналіз дозволяє виокремити такі характеристики прибутку:

а) прибуток являє собою форму доходу підприємця, здійснюючого певний вид діяльності. Ця зовнішня, найбільш проста форма вираження прибутку є разом з тим недостатньою для його повної характеристики, тому що як у ряді випадків активна діяльність в будь-якій галузі може бути і не пов'язана з отриманням прибутку (наприклад, діяльність політична, благодійна і т. д.);

б) прибуток є формою доходу підприємця, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху;

в) прибуток не є гарантованим доходом підприємця, що вклав свій капітал в той чи інший вид бізнесу. Він є результатом тільки вправного та успішного здійснення цього бізнесу. Але в процесі ведення бізнесу підприємець внаслідок своїх невдалих дій чи об'єктивних причин зовнішнього характеру може не тільки залишитися без очікуваного прибутку, але й повністю або частково втратити вкладений капітал. Тому прибуток є в певному розумінні і платою за ризик здійснення підприємницької діяльності;

г) прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а тільки ту частину доходу, яка є «очищеною» від затрат, понесених на здійснення цієї діяльності. Іншими словами, у кількісному виразі прибуток є показником, що являє собою різницю між сукупним доходом і сукупними затратами у процесі здійснення підприємницької діяльності;

д) прибуток є вартісним показником, вираженим у грошовій формі. Така форма оцінки прибутку пов'язана з практикою узагальненого вартісного обліку усіх пов'язаних з ним основних показників - вкладеного капіталу, отриманого доходу, понесених затрат і т.п., а також з діючим порядком його податкового регулювання.

В умовах ринкової економіки значення прибутку істотно зростає. Як важлива категорія ринкового господарства прибуток виконує певні функції [41; 35]:

- економічна функція – прибуток є основним показником, що характеризує ефективність підприємства, його здатність створювати додаткову вартість і задовольняти потреби акціонерів та інвесторів;

- фінансова функція – прибуток є джерелом формування власного капіталу, а також базою для виплати дивідендів акціонерам;

- контрольна функція – прибуток слугує інструментом контролю за витратами і доходами підприємства;

- оцінювальна функція – характеризує ефект господарської діяльності підприємства;

- розподільча функція – прибуток використовується як інструмент розподілу чистого доходу суспільства;

- стимулювальна функція – прибуток є джерелом формувань різних фондів стимулювання (нагромадження, виробничого та соціального розвитку, виплати дивідендів акціонерам, споживання).

- планова функція – прибуток використовується для планування і прогнозування фінансових результатів у майбутньому, що допомагає у визначенні стратегічних цілей і формуванні бюджетів;

- мотиваційна функція – прибуток стимулює працівників до підвищення продуктивності праці;

- інвестиційна функція – прибуток є основою для реінвестицій у розвиток підприємства, що дозволяє забезпечити його зростання та конкурентоспроможність.

Для кращого розуміння сутності прибутку підприємства важливо проаналізувати підходи до класифікації. Аналіз літературних джерел показав, що єдиної універсальної класифікації не існує. Найчастіше в літературі згадуються такі види прибутку, як чистий, нерозподілений, валовий, оподатковуваний, економічний і бухгалтерський.

Для забезпечення ґрунтовного аналізу та формування дієвого механізму управління прибутком підприємства нами виокремлено різні його види за окремими класифікаційними ознаками, що узагальнено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація видів прибутку підприємства

Критерій класифікації	Вид прибутку	Характеристика
За видами діяльності	Прибуток від операційної діяльності	Доходи від основної діяльності, наприклад, продажу товарів чи послуг
	Прибуток від фінансової діяльності	Доходи від фінансових операцій, таких як проценти, дивіденди чи операції з цінними паперами
	Прибуток від інвестиційної діяльності	Результати від інвестицій у довгострокові активи чи проекти
За податковим підходом	Оподатковуваний прибуток	Сума, що слугує базою для розрахунку податкових зобов'язань
	Нерозподілений прибуток	Частина чистого прибутку, яка не розподіляється між власниками і залишається для розвитку підприємства
За функціональним призначенням	Економічний прибуток	Перевищення чистого прибутку над нормальним прибутком; пов'язаний з інноваціями та ризиками
	Бухгалтерський прибуток	Різниця між доходами та витратами за бухгалтерськими стандартами
За етапами формування	Валовий прибуток	Різниця між чистим доходом від реалізації продукції та собівартістю реалізованої продукції
	Операційний прибуток	Результат від основної діяльності підприємства
	Прибуток до оподаткування	Проміжний фінансовий результат діяльності підприємства, який визначають як різницю між доходами та витратами до здійснення нарахування податку на прибуток
	Чистий прибуток	Кінцевий фінансовий результат після оподаткування

Примітка: узагальнено автором

Прибуток є показником результативності діяльності підприємства і тому на нього впливає велика кількість внутрішніх і зовнішніх факторів.

До зовнішніх факторів належать:

- а) інфляційні процеси;
- б) законодавство, зокрема податкове;
- в) науково-технічний прогрес в конкретній сфері діяльності;
- г) соціальний розвиток регіону.

До внутрішніх факторів належать:

а) безпосередні внутрішні фактори:

- 1) обсяг виробництва і продажу;
- 2) собівартість продукції;
- 3) ціна продукції.

б) опосередковані внутрішні фактори:

- 1) післяпродажний сервіс;
- 2) маркетингова, зокрема рекламна діяльність;
- 3) стан зношення основних фондів;
- 4) співвідношення між власним і запозиченим капіталом.

Отже, економічна сутність прибутку полягає у його здатності відображати результати господарської діяльності підприємства та забезпечувати формування фінансових ресурсів для його розвитку. Розгляд основних видів прибутку за різними класифікаційними ознаками дає змогу комплексно оцінити механізм його формування, визначити джерела зростання та підвищити ефективність управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємства.

1.2. Теоретичні підходи до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Облікове забезпечення формування та використання прибутку підприємства ґрунтується на системі теоретичних підходів, що визначають

методологію відображення доходів, витрат і фінансових результатів у бухгалтерському обліку. Основу таких підходів становлять принципи повного відображення господарських операцій, обачності, нарахування та відповідності доходів і витрат, які забезпечують достовірність визначення фінансового результату.

Чистий прибуток є кінцевим показником фінансових результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Для того, щоб визначити, отримає підприємство прибуток чи збиток в кінці звітного року, необхідно проаналізувати всі отримані доходи та затрати, що були використанні підприємством в поточному році.

Як відомо, кінцевий фінансовий результат суб'єкта господарювання визначається за кредитом рахунку 79 «Фінансові результати», як різниця між різним видами доходів та витрат, які обліковуються відповідно за кредитом та дебетом рахунку.

Якщо оборот по кредиту рахунку 79 «Фінансові результати» більше за оборот по дебету, то підприємство на суму різниці отримує нерозподілений прибуток податкового періоду, і навпаки якщо оборот по дебету перевищує оборот по кредиту, то підприємство отримує непокритий збиток на суму цих різниць.

Утворення доходів і витрат на підприємстві та їх висвітлення у фінансовій звітності відбувається відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності. Для підприємств, які мають суспільний інтерес чи планують вихід на міжнародні ринки треба обов'язково вести облік за МСФЗ, інші підприємства можуть продовжити вести облік за Н(П)СБО. Якщо підприємство вирішило вести облік за Н(П)СБО, то для визначення доходів та витрат використовують норми П(С)БО 15 «Дохід» і П(С)БО 16 «Витрати» [5].

Рахунок 79 «Фінансові результати» закривається на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», сальдо рахунку 79 «Фінансові результати» після цього проведення буде нульовим.

На кінець податкового періоду рахунок 79 «Фінансові результати» закривається таким чином:

1) під час отримання прибутку:

– Дт 98 Кт 641 – нараховано податок на прибуток;

– Дт 79 Кт 98 – віднесено податок на прибуток до зменшення прибутку до оподаткування;

– Дт 79 Кт 441 – визначено чистий фінансовий результат підприємства (нерозподілений прибуток).

2) Під час отримання збитку:

– Дт 442 Кт 79 – визначено чистий фінансовий результат підприємства (нерозподілений прибуток).

Нерозподілений прибуток – це сума чистого прибутку, що отримана за звітний період, та переходить у використання підприємством. Шляхи використання прибутку прописані законодавством, статутом підприємства та рішеннями власників.

Аналітичний облік прибутку, використаному у звітному періоді, проводиться за напрямками використання. Первинними документами, що показують відображення інформації про використання прибутку є розрахунки та довідки бухгалтерії.

Дані по субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» відображається у Звіті про власний капітал. Цей звіт надається підприємствами, що розробляють повну форму фінансової звітності раз на рік. Саме тут відображається прибуток або збиток звітного року, що був перенесений з рахунку 79 в кінці року. Також в цьому звіті відображаються всі інші зміни за статтею балансу «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», що відбувалися на підприємстві протягом звітного року.

Розглянемо облікові аспекти формування та використання прибутку підприємства. На формування прибутку підприємства впливають особливості визнання доходів та витрат.

Згідно з НП(С)БО 15 «Дохід» [14], дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників товариства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами [5]:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи.

Згідно з Національним стандартом бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 16 «Витрати» [5], витрати повинні визнаватися в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Це означає, що витрати відображаються, коли настає подія, що спричиняє витрачання ресурсів підприємства, і це зменшує його активи (наприклад, грошові кошти) або збільшує зобов'язання (наприклад, борги).

Відповідно до цього стандарту визначимо особливості визнання та невизнання витрат (рис. 1.1).

Розглянемо облікові аспекти використання прибутку:

– виплата дивідендів (Дт 443 – Кт 671). Наявність нерозподіленого прибутку не змушує підприємство обов'язково нараховувати дивіденди учасникам. Лише збори учасників приймають рішення, щодо того, яку частину прибутку використати на виплату дивідендів чи взагалі не виплачувати їх;

– створення резервного капіталу (Дт 443 – Кт 43). Акціонерні Товариства, що випускають привілейовані акції в обов'язковому порядку мають створювати резервний капітал [36]. Товариства з обмеженою відповідальністю повинні випускати акції, коли прийнято рішення викупити частку у власному статутному капіталі без його зниження на таку частку [39]. Також створення резервного капіталу може бути прописане у статуті підприємства, в інших ситуаціях його

формування є обов'язковим. Проте потрібне відповідне рішення зборів учасників підприємства, щоб спрямувати частину прибутку до резервного капіталу;

Рис. 1.1. Особливості визнання та невизнання витрат згідно НП(С)БО 16 «Витрати»

Примітка: побудовано автором на основі НП(С)БО 16 «Витрати» [5]

– спрямування на погашення збитків (Дт 443 – Кт 442) за рішенням загальних зборів учасників підприємства. Ця операція є технологічною, так як ніяких змін у фінансовій звітності вона не призводить. Переоцінені суми основних і нематеріальних активів та перевищення раніше переоцінених сум над раніше списаними переоцінками також списуються на нерозподілений прибуток/невідшкодовані збитки: Дт 411 (412) – Кт 441 (442).

Відповідно до НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» використовують для [4]:

- усунення помилок попередніх років, що здійснили вплив на фінансовий результат;
- відображення впливу зміни облікової політики на операції попередніх періодів.

Сальдо за субрахунком 443 може бути лише дебетовим та закривається наприкінці року на субрахунок 441 або 442 та виводять сальдо на якомусь з цих субрахунків.

У Балансі за звітний рік відбуваються зміни в даних рядка 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» на початок звітного періоду. Основні проведення згруповано в таблицю 1.3.

Таблиця 1.3

Методика облікового відображення прибутку на підприємстві

Зміст операції	Бухгалтерське проведення	Періодичність
1	2	3
Виплата дивідендів	Дт 443 – Кт 671	Протягом року
Створення резервного капіталу	Дт 443 – Кт 43	Протягом року
Спрямування на збільшення статутного капіталу	Дт 443 – Кт 401	Протягом року
Спрямування на погашення збитків	Дт 443 – Кт 442	Відповідно до окремих рішень, протягом року
Виправлення помилок попередніх років, що здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок року	У дебет або кредит рахунку 44 (залежно від субрахунку, на якому є залишок)	Протягом року. У балансі та формі 4 відображається на початок року (проведення «за балансом»)
Перенесення залишку прибутку/збитку поточного року з рахунку 79 наприкінці року	Кт 441 (щодо прибутку) Дт 442 (щодо збитку)	Один раз на рік, наприкінці звітного року
Відображення результату використання прибутку (закриття субрахунку 443) на одному із субрахунків 441 та 442 рахунку 44	З кредиту 443 у дебет 441 або 442	Наприкінці року, в якому використовувався прибуток
Відображення покриття збитків за рахунок прибутку	Дт 441 – Кт 442	Відповідно до окремих рішень, протягом року

Примітка: узагальнено автором

Отже, теоретичні підходи до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства визначають методологічні засади відображення доходів, витрат і фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку. Це створює основу для ефективного управління прибутком, своєчасного прийняття рішень та підвищення фінансової результативності підприємства.

1.3. Аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства

Ефективне управління прибутком підприємства неможливе без якісного аналітичного забезпечення, яке є ключовою складовою системи управління фінансовими результатами. Аналітичне забезпечення передбачає процес систематичного збору, оброблення, узагальнення та інтерпретації інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку.

У сучасних умовах аналіз прибутку здійснюється на основі різноманітних методів та інструментів, серед яких провідне місце посідають горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, факторний та економіко-математичний аналіз.

Горизонтальний аналіз дозволяє дослідити динаміку прибутку та його складових у часовому вимірі, тоді як вертикальний аналіз забезпечує структурування показників фінансової звітності для визначення впливу основних статей доходів і витрат на формування чистого прибутку. Коефіцієнтний аналіз спрямований на оцінювання рентабельності як ключового інтегрального показника ефективності діяльності підприємства.

Показники рентабельності демонструють підсумки ведення господарської діяльності детальніше, в порівнянні з абсолютним значенням прибутку. Тобто рентабельність є показником рентабельності, що характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Термін має багато тлумачень, але всі мають одне значення – вигода.

Показники рентабельності характеризують фінансові результати різних видів діяльності (виробничої, фінансової, інвестиційної) та окупність витрат. Ці показники використовують як інструмент ціноутворення та в інвестиційній політиці з метою оцінки діяльності підприємства.

Якщо суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) достатньо для сплати всіх витрат, що формуються в ході здійснення діяльності як господарської так і фінансової та утворюється чистий прибуток, то це підприємство можна вважати рентабельним.

Показники рентабельності реалізованої продукції та інших її видів надають уявлення про те, скільки прибутку отримує підприємство на одну гривню витрат, вкладених для отримання прибутку [8].

Рентабельність показує, наскільки добре підприємство використовує свій дохід. Чим вище показник, тим більше прибутку він приносить за кожну гривню доходу. Низький показник означає, що витрати підприємства поглинають прибуток підприємства. Показники рентабельності та порядок їх розрахунку наведені в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Показники рентабельності підприємства

Назва коефіцієнта	Формула для розрахунку
1	2
Коефіцієнт рентабельності майна	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)} * 2}{\text{ф.1 р. (1300п+1300к)}}$
Коефіцієнт рентабельності капіталу	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)} * 2}{\text{ф.1 р. (1900п+1900к)}}$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)} * 2}{\text{ф.1 р. (1495п+1495к)}}$
Коефіцієнт рентабельності продаж	$\frac{\text{ф.2 р.2090 (2095)}}{\text{ф.2 р.2000}}$
Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності	$\frac{\text{ф.2 р.2090 (2095)} * 2}{\text{ф.2 р.2050}}$
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	$\frac{\text{ф.2 р.2190 (2195)}}{\text{ф.2 р. (2050+2180)}}$
Коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)}}{\text{ф.2 р. 2000}}$

Продовження таблиці 1.4

1	2
Коефіцієнт рентабельності необоротних активів	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)}*2}{\text{ф.1 р.(1095п+1095к)}}$
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	$\frac{\text{ф.2 р.2350 (2355)}*2}{\text{ф.1 р.(1195п+1195к)}}$

Примітка: узагальнено автором

Науковці виділяють велику кількість коефіцієнтів рентабельності. Для розрахунку цих коефіцієнтів використовують формулу, де завжди в чисельнику буде прибуток, а в знаменнику – витрати, які були спрямовані в діяльність для отримання цього прибутку. Який саме прибуток і які саме витрати будуть використовуватися для обчислення, залежить від того, рентабельність чого потрібно визначити: рентабельність продукції, рентабельність виробництва, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності, рентабельність підприємства, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу тощо [46].

При аналізі прибутку і рентабельності широко використовуються такі методи, як економіко-математичні, економіко-статистичні та інші. Для виявлення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів проводиться факторний аналіз. Це повне та детальне дослідження, яке вимірює вплив факторів на значення показників ефективності.

Кожний з факторів має різний вплив на зміні показників. Факторний аналіз прибутку надає рекомендації керівництву, з приводу зміни обсягів виробництва і може змінювати виробництво за ступенем впливу тих чи інших факторів. Отримані результати аналізу прибутку підприємства допоможе розв'язати наступні задачі управління прибутком, як дослідження результативності використання прибутку підприємства, оцінку умов кредитування та визначення рівень ризику, своєчасне погашення заборгованості підприємства перед бюджетами, банками та іншими контрагентами.

Вченими доведено, що при проведенні факторного аналізу необхідно

використовувати два методи: метод ланцюгових підстановок та метод виявлення ізолюваного впливу факторів. Так як ці методи доповнюють один одного, тим що ланцюговий метод має певні недоліки, які перекриває метод ізолюваного впливу.

Метод ланцюгових підстановок передбачає поетапне усунення (елімінування) впливу всіх факторів, крім одного. При цьому фактори змінюються не одночасно, а у визначеній послідовності: спочатку змінюються об'ємні фактори, потім структурні, і, нарешті, якісні. В методі кількість підстановок має дорівнювати кількості факторів, які впливають на показники результативності. Для аналізу прибутку використовують п'ятифакторну модель із застосуванням методу ланцюгових підстановок, формула для розрахунку наведена нижче (формула 1.1):

$$\begin{aligned}
 \Delta Y &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
 \Delta Y_a &= a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
 \Delta Y_b &= a_1 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
 \Delta Y_c &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_0 \times e_0 - a_1 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
 \Delta Y_d &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_0 - a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_0 \times e_0; \\
 \Delta Y_e &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_0;
 \end{aligned}
 \tag{1.1}$$

Для методу ланцюгових підстановок застосовується балансове співвідношення (формула 1.2):

$$\Delta Y = \Delta Y_a + \Delta Y_b + \Delta Y_c + \Delta Y_d + \Delta Y_e
 \tag{1.2}$$

Метод виявлення ізолюваного впливу факторів передбачає, що при побудові системи індексних факторів один із факторів змінюється, а інші фактори фіксуються на базисному рівні.

Формули розрахунку для розрахунку наведена нижче (формула 1.3):

$$\begin{aligned}
\Delta Y &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_a &= a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_b &= a_0 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_c &= a_0 \times b_0 \times c_1 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_d &= a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_1 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_e &= a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0;
\end{aligned} \tag{1.3}$$

При застосуванні методу ізолюваного впливу вводиться додатковий чинник Δ , який показує взаємодію всіх факторних ознак в цій моделі. Вплив залишкового чинника знаходиться (формула 1.4):

$$\Delta = \Delta Y - (\Delta Y_a + \Delta Y_b + \Delta Y_c + \Delta Y_d + \Delta Y_e) \tag{1.4}$$

Отже, факторний аналіз із використанням ланцюгової заміни та методів виявлення ізолюваних ефектів факторів допоможе керівництву визначити фактори, які найбільше впливають на прибуток та прийняти вірні рішення, що допоможуть підвищити результативності господарської діяльності підприємства.

Для аналізу прибутковості та результативності діяльності підприємства використовують такі моделі

1. Двохфакторна модель Дюпон є найпростішою та значно відрізняється від усіх наступних. Ця модель не є достатньо точною, так як для розрахунків береться лише два фактори. Формула розрахунку:

$$ROA = ROS \times Koa, \tag{1.5}$$

де ROA (Return On Assets) – коефіцієнт рентабельності активів;

ROS (Return On Sales) – коефіцієнт рентабельності продажів;

Koa – коефіцієнт оборотності активів.

Ця модель відображає взаємозв'язок між коефіцієнтом рентабельності

активів та двома факторами: рентабельністю продажів та оборотністю активів. Виходячи з вище викладеного, двохфакторна модель дозволяє оцінити внесок системи продажів підприємства та ступеня інтенсивності використання активів в формування рентабельності підприємства.

2. Трифакторна модель Дюпон полягає у використанні коефіцієнта рентабельності власного капіталу як єдиного показника результативності діяльності підприємства. Формула розрахунку представлена у вигляді трьох чинників та має наступний вигляд:

$$ROE = ROS \times Koa \times LR, \quad (1.6)$$

де ROE (Return On Equity) – рентабельність власного капіталу;

ROS (Return On Sales) – рентабельність продажів;

Koa – коефіцієнт оборотності активів;

LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Основною перевагою трифакторної моделі є фінансовий леверидж, який показує, як буде змінюватися рентабельність капіталу залежно від валового прибутку з огляду на різні частки позикового капіталу в зобов'язаннях бізнесу. Також перевагами цієї моделі є те, що вона допомагає виявити фактори оцінити тенденції змін та їх відповідні величини впливу для порівняння та оцінки ризиків та результатів інвестиційних фірм.

3. П'ятифакторна модель Дюпон включає два додаткові компоненти, таким чином розгорнута модель представлена формулою:

$$ROE = TB \times IB \times ROS \times Koa \times LR, \quad (1.7)$$

де TB (Tax Burden) – коефіцієнт податкового тягаря;

IB (Interest Burden) – коефіцієнт процентного тягаря;

ROS (Return On Sales) – рентабельність продажів підприємства;

Koa – коефіцієнт оборотності активів;

LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

П'ятифакторна модель описує залежність рентабельності власного капіталу від ефективності операційної та фінансової діяльності компанії. Перевага цієї моделі полягає в тому, що існує широкий спектр факторів, які впливають на рентабельність власного капіталу.

Отже, використання двох-, трьох- та п'ятифакторна моделі Дюпон надають управлінському персоналу необхідну інформацію для обґрунтування прийнятих рішень, спрямованих на удосконалення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Дані моделі допомагають виявити ключові фактори, на які управлінському персоналу підприємства треба звернути увагу та зробити значний вплив на підвищення загальної ефективності бізнесу.

В ринкових умовах кожен суб'єкт господарювання намагається досягти максимально позитивного ефекту шляхом найбільш ефективного використання ресурсів. Тому в процесі здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно подбати про уникнення негативних факторів впливу. До основних інструментів для створення умов економічної безпеки варто віднести аудит формування кінцевого результату діяльності підприємства, правильності його оподаткування та доцільності використання.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз стану та тенденції розвитку текстильної промисловості в Україні

Повномасштабне вторгнення в Україну стало надзвичайно потужним шоком для всієї економіки, спричинивши суттєві порушення виробничих ланцюгів, логістики та ринкової інфраструктури. Значна частина підприємств опинилася перед критичними викликами, пов'язаними з евакуацією персоналу, руйнуванням основних засобів, нестачею сировини та різкою зміною структури попиту. Проте після перших місяців дестабілізації економіка продемонструвала здатність до адаптації: окремі галузі швидко перебудували виробничі процеси, диверсифікували постачання та переглянули стратегічні пріоритети.

Особливої уваги заслуговують підприємства, що забезпечують базові потреби населення – виробники продовольства, одягу та взуття, – адже попит на їхню продукцію залишався відносно стабільним навіть у кризових умовах. Саме ці сектори стали фундаментом часткового відновлення економічної активності та формування нових підходів до стійкості вітчизняної промисловості.

Економіка воєнного часу суттєво трансформувала розвиток текстильної промисловості України. Під впливом нових викликів підприємства були змушені оперативно адаптувати виробничі процеси до потреб сектору оборони, що зумовило перегляд традиційного асортименту продукції.

Попит на спеціалізовані текстильні вироби – військовий одяг, технічні тканини, засоби індивідуального захисту, спорядження та елементи амуніції – зріс у рази, що спричинило масштабне перепрофілювання виробничих ліній. Виробники, орієнтовані переважно на цивільний сегмент, були змушені

інтегрувати у свої технологічні процеси нові стандарти міцності, зносостійкості та функціональності продукції. Така переорієнтація, з одного боку, створила додаткові можливості для підприємств, а з іншого – вимагала значних інвестицій у модернізацію, забезпечення відповідності технічним нормам та налагодження нових каналів постачання. У результаті текстильна промисловість продемонструвала високу адаптивність, що сприяло частковому відновленню виробництва та посиленню її стратегічної ролі в умовах воєнної економіки.

Основні показники текстильного виробництва в Україні у 2018–2024 рр. та темпи їх приросту наведені в табл. 2.1 та 2.2.

Таблиця 2.1

Основні показники текстильного виробництва у 2018–2024 рр.

Показник	Од. виміру	Роки						
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обсяг виробленої продукції	млн. грн	12617,4	12277,7	13063,6	16462,9	14700,7	19510,3	21279,5
Обсяг реалізованої продукції	млн. грн	12147,8	11984,6	12954,3	17185,6	15675,0	20491,5	21856,8
Кількість зайнятих працівників	тис. чол	23,110	22,407	21,129	21,047	18,576	17,759	17,845
Витрати на оплату праці працівників	млн. грн	1320,4	1547,1	1495,9	1788,0	1570,1	1834,3	2373,1
Капітальні інвестиції	млн. грн	911,9	827,9	389,4	1018,3	716,3	889,3	1044,9
Кількість діючих суб'єктів господарювання	од.	2773	2943	2842	2806	2541	2907	3056
Чистий прибуток (збиток) підприємств	млн. грн	773,8	641,9	428,0	754,5	357,3	1457,9	895,9
Рентабельність операційної діяльності підприємств	%	5,8	6,9	6,1	6,9	5,5	9,7	7,2

Примітка: складено автором за даними Державної служби статистики України [12]

З таблиці 2.1 бачимо такі зміни в текстильному виробництві протягом 2018–2024 рр.:

- обсяг виготовленої продукції протягом 2018–2024 рр. збільшився на 69,8% у зв'язку із збільшенням кількості діючих суб'єктів господарювання на 10,2%;
- обсяг реалізованої продукції зріс на 79,9%;
- кількість зайнятих працівників зменшилась на 5,2 тис. ос. Зростання обсягу виготовленої продукції поряд із зменшенням чисельності найманих працівників свідчить про зростання продуктивності праці;
- відбулось збільшення капітальних інвестицій а 133 млн. грн. або 14,6%;
- чистий прибуток підприємств текстильного виробництва збільшився на 15,8%.

Таблиця 2.2

Темпи приросту основних показників текстильного виробництва 2018–2024 рр.

Показники	Роки					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
Обсяг виробленої продукції	-2,69	6,40	26,02	-10,70	32,72	9,07
Обсяг реалізованої продукції	-1,34	8,09	32,66	-8,79	30,73	6,66
Кількість зайнятих працівників	-3,04	-5,70	-0,39	-11,74	-4,40	0,48
Витрати на оплату праці працівників	17,17	-3,31	19,53	-12,19	16,83	29,37
Капітальні інвестиції	-9,21	-52,97	161,50	-29,66	24,15	17,50
Кількість діючих суб'єктів господарювання	6,13	-3,43	-1,27	-9,44	14,40	5,13
Чистий прибуток (збиток) підприємств	-17,05	-33,32	76,29	-52,64	308,03	-38,55
Рентабельність операційної діяльності підприємств	18,97	-11,59	13,11	-20,29	76,36	-25,77

Примітка: розраховано автором

Текстильна промисловість України, як одна з ключових складових легкої промисловості, характеризується значною територіальною диференціацією та широкою мережею виробничих центрів. Географічний розподіл підприємств галузі сформувався під впливом історичних традицій, доступності трудових

ресурсів, логістичної інфраструктури та близькості до зовнішніх ринків. Найбільша концентрація виробництв спостерігається в Києві та Київській області, що пояснюється розвиненою інфраструктурою, доступом до кваліфікованої робочої сили та вигідним розташуванням відносно внутрішніх і зовнішніх ринків збуту. Львівська область традиційно є важливим центром текстильної галузі, що зумовлено її історично сформованими виробничими школами та близькістю до країн ЄС, що спрощує експортні операції.

Дніпропетровська область вирізняється потужною індустріальною базою та розвиненими логістичними вузлами, які сприяють ефективній організації постачання та збуту продукції. Харківська область відома високим рівнем технічної оснащеності підприємств і науково-виробничим потенціалом, що забезпечує конкурентоспроможність у виробництві текстильних матеріалів і готових виробів. Закарпатська область, завдяки транскордонному співробітництву та географічній близькості до країн Центральної Європи, стала важливим майданчиком для розміщення підприємств, орієнтованих на експорт та контрактне виробництво для європейських брендів. Таким чином, регіональна структура текстильної промисловості формує основу для диверсифікації виробництва, розвитку кластерних ініціатив та підвищення конкурентоспроможності галузі як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Ткацьке виробництво є однією з ключових підгалузей текстильної промисловості, оскільки забезпечує виготовлення широкого спектра тканин, що використовуються в одязі, меблевій оббивці, домашньому текстилі, технічних виробах та інших сферах. У цій сфері діяльності застосовуються як натуральні (бавовняні, лляні, вовняні) волокна, так і синтетичні матеріали, що дозволяє задовольняти різноманітні потреби внутрішнього та зовнішнього ринків. За даними Державної служби статистики, у 2024 році в Україні функціонувало 68 підприємств ткацького виробництва, що свідчить про збереження виробничого потенціалу цього сегмента навіть в умовах економічної нестабільності [12].

Розглянемо показники діяльності підприємств ткацького виробництва в Україні у 2018–2024 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники діяльності підприємств ткацького виробництва у 2018–2024 рр.

Показник	Роки						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Кількість діючих суб'єктів господарювання: – одиниць	77	75	72	74	74	77	68
Кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання: – осіб	2325	2124	1868	1699	1424	1086	948
Баланс, на кін. року, млн. грн. Актив – необоротні активи; – оборотні активи Пасив: – власний капітал; – поточні зобов'язання і забезпечення	1057,0 2092,0 1247,6 1629,2	290,9 961,7 189,5 1002,6	567,9 1134,5 110,2 1538,8	287,6 1485,1 106,3 1375,5	286,5 2728,6 443,4 2532,7	314,0 946,0 580,0 631,1	339,5 1160,6 567,7 886,6
Витрати на персонал суб'єктів господарювання, млн. грн.	219,3	229,5	198,7	212,9	196,7	178,8	207,03
Обсяг виготовленої продукції, млн. грн	1852,8	1303,4	950,3	1939,2	1916,7	1969,1	2754,01
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн	1769,58	1286,91	875,71	1941,80	2420,10	2868,22	2720,63
Чистий прибуток (збиток), млн. грн	38,0	4,7	-17,1	-5,6	52,7	125,1	86,3
Рентабельність операційної діяльності, відсотків	3,0	1,1	-1,0	3,6	3,7	5,7	4,7

Примітка: складено автором за даними Державної служби статистики України [12]

У діяльності підприємств ткацького виробництва простежується позитивна динаміка ключових фінансово-економічних показників. Зокрема, обсяг виготовленої продукції зріс на 48,6%, що свідчить про поступове відновлення виробничої активності та підвищення попиту на текстильні вироби. Особливо суттєвим є зростання чистого прибутку – на 127,1%, що відображає покращення ефективності господарської діяльності, оптимізацію витрат і

підвищення конкурентоспроможності продукції. Водночас зростання рентабельності операційної діяльності вказує на зміцнення фінансової стійкості підприємств та ефективніше використання їх ресурсного потенціалу.

Ще до початку повномасштабної війни українська текстильна промисловість стикалася з низкою системних проблем, що стримували її конкурентний розвиток. Серед ключових чинників слід виокремити значну залежність від імпорту сировини та технологічного обладнання, що ускладнювало стабільність виробничих процесів та підвищувало собівартість продукції. Низька конкурентоспроможність на міжнародних ринках, обумовлена застарілою матеріально-технічною базою та обмеженими інвестиційними можливостями, також стримувала розширення експортного потенціалу. Додатковим бар'єром була вузька спеціалізація підприємств і залежність від споживчого сегмента, що робило цю сферу діяльності вразливою до коливань внутрішнього попиту.

Для ефективного подолання зазначених проблем необхідний комплексний підхід до модернізації цієї сфери діяльності. Зокрема, важливими напрямками мають стати: формування локальної сировинної бази для зменшення імпортової залежності; впровадження інноваційних технологій та оновлення обладнання; посилення державного контролю з метою протидії нелегальному імпорту й контрабанді; а також стимулювання експорту готової продукції через розвиток кластерних ініціатив, підтримку виробників та розширення доступу до зовнішніх ринків. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню ефективності, технологічної стійкості та конкурентоспроможності української текстильної промисловості.

Отже, текстильна промисловість України перебуває у стані структурної трансформації, що зумовлено впливом воєнних подій, зміною логістичних ланцюгів та зростанням конкуренції на світових ринках. Попри наявні проблеми – скорочення виробничих потужностей, дефіцит інвестицій та сировинної бази – сфера діяльності демонструє потенціал відновлення завдяки розвитку малого та середнього бізнесу, переорієнтації на європейські ринки, впровадженню

сучасних технологій та зростанню попиту на продукцію вітчизняних виробників. Подальший розвиток потребує державної підтримки, модернізації виробництва та активізації інноваційних процесів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української текстильної промисловості.

2.2. Загальна характеристика підприємства та діагностика середовища його функціонування

***** «*****» створене та функціонує відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства», положень Цивільного кодексу та інших нормативно-правових актів. Основною метою діяльності товариства є здійснення підприємницької діяльності для отримання прибутку в інтересах його акціонерів, підвищення їх добробуту шляхом зростання ринкової вартості акцій та забезпечення можливості отримання дивідендів.

Предметом діяльності ***** «*****» є:

- текстильне виробництво;
- виготовлення та реалізація швейних виробів, зокрема одягу;
- виробництво та експорт фільтрувальних рукавів;
- виробництво бавовняних, ватних, льняних, вовняних, шовкових, конопле-джутових, трикотажних, текстильно-галантерейних виробів;
- оптова та роздрібна торгівля;
- заготівельна та постачальницько-збутова діяльність;
- закупівля та переробка тканин, прикладних і допоміжних матеріалів;
- реалізація готової продукції через фірмові магазини та інші торговельні підприємства;
- зовнішньоекономічна діяльність;
- здійснення інших видів діяльності, що відповідають меті створення товариства та його цілям і не заборонені чинним законодавством України.

У таблиці 2.4 наведено основні фінансові та господарські показники **** «*****», розраховані на підставі даних фінансової звітності за 2022–2024 роки (Додатки А, Б та В), а також їх абсолютне збільшення (зменшення) та темпи приросту.

Таблиця 2.3

Основні показники діяльності **** «*****» у 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення			
				+/-		%	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	129416	176972	185112	47556	8140	36,75	4,60
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	81305	111935	113402	30630	1467	37,67	1,31
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн	0,62	0,63	0,61	0,01	-0,02	1,61	-3,17
Валовий прибуток (+) або збиток (-) звітного періоду, тис. грн	48111	65037	71710	16926	6673	35,18	10,26
Фінансовий результат (прибуток (+) або збиток (-)) до оподаткування, тис. грн	12318	23564	33822	11246	10258	91,30	43,53
Чистий фінансовий результат (прибуток (+), збиток (-)), тис. грн	6888	19024	27474	12136	8450	176,19	44,42
Кількість працівників, осіб	232	236	214	4	-22	1,72	-9,32
Середня заробітна плата одного працюючого, тис. грн	118,07	146,86	202,51	28,79	55,65	24,38	37,89

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) на кінець року, тис. грн	13431	19640	27845	6209	8205	46,23	41,78
Поточна кредиторська заборгованість товари, роботи, послуги на кінець року, тис. грн	5577	5291	13708	-286	8417	-5,13	159,08
Вартість необоротних активів на кінець року, тис. грн	35752	45739	43126	9987	-2613	27,93	-5,71
Вартість оборотних активів на кінець року, тис. грн	174660	196249	249213	21589	52964	12,36	26,99
Власний капітал, тис. грн	118297	137201	167994	18904	30793	15,98	22,44
Фондовіддача, грн	4,70	5,17	4,91	0,47	-0,26	10,00	-5,03
Матеріаловіддача, грн	1,63	1,85	1,88	0,22	0,03	13,50	1,62

Примітка: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства [Додатки А, Б та В]

За результатами проведених розрахунків встановлено, що чистий дохід від реалізації продукції **** «*****» протягом 2022–2024 рр. зріс на 55696 тис. грн (або 43,04%).

За аналізований період (2022–2024 рр.) собівартість реалізованої продукції зросла на 39,48 %, що свідчить про значне збільшення витрат на виробництво та/або реалізацію продукції. Таке зростання може бути пов'язане як зі

збільшенням витрат на матеріали, енергію та оплату праці, так і з підвищенням виробничих чи логістичних витрат

У 2024 році валовий прибуток зріс на 49,05%, що свідчить про стрибок у збільшенні обсягу продажів. Збільшення чистого фінансового результату (прибутку) підприємства на 20586 тис. грн за період 2022–2024 рр. свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства.

Протягом 2022–2024 рр. чисельність персоналу зменшилась на 18 особи (7,75%); середня заробітна плата одного працівника збільшилась протягом 2022–2024 рр. на 84,44 тис. грн (71,52%).

Протягом 2022–2024 рр. дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги збільшилась на 14 414 тис. грн (або 107,32%), що свідчить про можливі затримки платежів з боку покупців через їх фінансові труднощі або зміни в умовах співпраці. Водночас кредиторська заборгованість зросла на 8 131 тис. грн (або 145,80%), що може свідчити про невчасне здійснення розрахунків підприємством з постачальниками та іншими кредиторами.

За результатами аналізу основних техніко-економічних показників встановлено, що діяльність підприємства була прибутковою протягом досліджуваного періоду. Спостерігається зростання середньої заробітної плати одного працівника, що свідчить про покращення умов праці та ефективне використання трудових ресурсів. Крім того, збільшення власного капіталу вказує на стабільність фінансової ситуації та здатність підприємства до розвитку та нарощування своїх активів.

Для діагностики середовища функціонування **** «*****» проведемо комплексний SWOT-аналіз діяльності виробничого підприємства легкої промисловості України. Об'єктом аналізу сильних та слабких сторін організації є її внутрішні чинники, зокрема технологія швейного і ткацького виробництва. Використавши матрицю «сильних і слабких сторін», нами визначені основні перешкоди і можливі перспективи діяльності **** «*****»:

– підтримування таких сильних сторін, як позитивний імідж, хороша репутація, позиція лідера, конкурентоспроможність, висока якість та новизна текстильної продукції, широкий асортимент продукції, використання натуральної сировини, ефективна система контролю якості продукції, високий рівень інноваційної активності, використання інноваційних технологій;

– концентрація зусиль на розвиток та зміцнення показників таких слабких сторін, як недосконала організаційна культура управління, неефективна кадрова політика, недосконала система нарахування зарплати, неефективна система стимулювання та мотивації, недосконала система просування та збуту.

Наступним кроком є аналіз можливостей та загроз для існування **** «*****». Можливості та загрози визначаються на основі маркетингового аналізу зовнішнього середовища організації.

Складність і надзвичайно висока мінливість процесів у ринковому середовищі, поява нових запитів і зміна позицій споживачів, масштабні технічні та технологічні зрушення, не тільки можуть ускладнити роботу, а й можуть сприяти появі нових, часто несподіваних можливостей для інноваційного розвитку досліджуваного підприємства.

Відчуття престижності споживачами продукції **** «*****» має великі маркетингові можливості і низький рівень загроз. Оскільки потенційне зростання економіки і підвищення рівня доходів населення у найближчій перспективі є привабливим чинником для організації, відповідно вона матиме значні можливості, які полягають в захопленні більшого сегмента ринку, але водночас існуватимуть й невеликі загрози, що полягають в ризику переорієнтації клієнтів на інші організації, які є конкурентами.

Чинник підвищення рівня законодавчої стабільності і розширення ринків збуту, характеризується незначними можливостями і незначними загрозами, що типово для стадії зрілості життєвого циклу продукції. Однак ризик того, що економічна криза в країні затягнеться у часі, а також ризик підвищення митних тарифів на обладнання та поява у конкурентів нових технологій, мають великі загрози та можуть призвести до зниження можливостей **** «*****».

Узагальнюючим елементом SWOT-аналізу є матриця сильних і слабких сторін, можливостей та загроз (табл. 2.4), що супроводжується необхідними висновками щодо здатності організації захищати і покращувати свою позицію.

Таблиця 2.4

Матриця SWOT – аналізу **** «*****»

	Сильні сторони	Слабкі сторони
	– Висока якість продукції та сучасні технології пошиття. – Наявність власних виробничих потужностей. – Досвідчений персонал і стабільна організаційна структура. – Позитивна репутація на ринку та довготривалі відносини з партнерами. – Широкий асортимент текстильних та швейних виробів. – Гнучкість виробництва – можливість виконувати індивідуальні замовлення.	– Висока собівартість виробництва через зростання цін на енергію та сировину. – Залежність від імпортних матеріалів. – Обмежена маркетингова активність та слабка присутність у цифровому просторі. – Застаріле обладнання на окремих виробничих ділянках. – Низька частка експорту порівняно з потенційними можливостями.
	Можливості	Загрози
	– Розширення асортименту за рахунок інноваційних тканин і дизайнерських ліній. – Вихід на міжнародні ринки (ЄС, Східна Європа). – Розвиток онлайн-продажів та співпраця з маркетплейсами. – Отримання державних грантів чи програм підтримки вітчизняного виробника. – Автоматизація та модернізація виробництва для зниження витрат. – Зростання попиту на якісний український текстиль.	– Висока конкуренція з боку іноземних виробників (Туреччина, Китай, Польща). – Коливання курсу валют, що впливає на вартість матеріалів. – Зниження купівельної спроможності населення. – Логістичні ризики та перебої з постачанням. – Можливі зміни податкової політики чи вимог до виробників.

Примітка: складено автором

Сутність матриці SWOT-аналізу полягає в тому, що вона завдяки різноманітним комбінаціям сильних і слабких сторін, можливостей та загроз, дасть змогу швейному підприємству сформулювати оптимальну стратегію відповідно до умов ринкового та внутрішнього середовища організації.

Однак, хоча SWOT-аналіз і є одним із найголовніших чинників при прийнятті рішення щодо характеру стратегії розвитку організації, все ж із метою

розробки якісної стратегії, потрібно враховувати також можливий вплив інших чинників зовнішнього середовища.

Основні ризики – нестабільність економіки в державі, часті зміни в законодавстві, в тому числі податкового, митного, неповернення бюджетного відшкодування. Легка промисловість знаходиться в стадії становлення та розвитку, чому сприяють зміни в податковому законодавстві.

Підприємство вирізняється високою конкурентоспроможністю, оскільки в регіоні функціонує обмежена кількість виробничих підприємств легкої промисловості. У перспективі воно передбачає розширення виробничих потужностей та оновлення обладнання.

Поряд із високою якістю продукції підприємство потребує її систематичного оновлення. Фахівці постійно працюють над пошуком нових видів сировини та вже розробили структури тканин на основі кропиви, бамбука та конопель, які характеризуються антибактеріальними та гіпоалергенними властивостями. Використання таких матеріалів вимагає специфічних технологічних підходів до виготовлення й оздоблення виробів, що, у свою чергу, обумовлює необхідність модернізації всього обладнання. Наявні ткацькі верстати є технічно застарілими, мають низьку продуктивність і споживають значні обсяги енергії.

На підставі результатів SWOT-аналізу та оцінки сучасного стану, проблем і перспектив розвитку підприємства робимо висновок, що **** «*****» є потужною та конкурентоспроможною організацією, яка утримує стійкі позиції на ринку. Водночас підприємство має низку слабких сторін, що потребують оперативного реагування, детального аналізу та розроблення відповідних заходів щодо їх усунення або мінімізації. Ефективність реалізації таких заходів визначатиметься спроможністю підприємства забезпечити їх узгодженість і взаємозв'язок, що підкреслює важливість комплексного підходу до формування умов для активізації інноваційної діяльності.

2.3. Облік і аналіз формування та використання прибутку підприємства

Прибуток є узагальнюючим показником фінансового результату діяльності підприємства та основним джерелом фінансування його подальшого розвитку. Для **** «*****», яке функціонує в умовах посилення конкуренції та необхідності впровадження інноваційних технологій, питання ефективного обліку, аналізу та управління прибутком набувають особливої актуальності.

Прибуток відображає різницю між доходами підприємства та його витратами, пов'язаними з виробництвом, збутом і загальногосподарською діяльністю. Його величина характеризує конкурентоздатність підприємства, рівень ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також результативність управлінських рішень.

Для **** «*****» прибуток виступає основним джерелом фінансування технічного переоснащення, оновлення обладнання, розширення виробничих потужностей, запровадження нових технологій тканин та інноваційних матеріалів. Саме за рахунок прибутку формуються інвестиційні ресурси, що дозволяють підприємству підтримувати конкурентоспроможність продукції та виходити на нові ринки.

Розподіл отриманого підприємством прибутку здійснюється у два етапи:

1-й етап – розподіл прибутку між підприємством та державою на умовах, визначених чинним законодавством. Із загального прибутку сплачується податок на прибуток. Решта (чистий прибуток) надходить у розпорядження **** «*****».

2-й етап – розподіл та використання чистого прибутку. Здійснюється на умовах, визначених рішеннями власників, статутом та іншими документами (колективним договором, індивідуальними трудовими договорами), нормативними актами.

Зазначимо, що основними напрямками розподілу прибутку на **** «*****» є:

– формування резервного капіталу;

- покриття збитків минулих періодів;
- виплата дивідендів;
- збільшення розміру зареєстрованого (пайового) капіталу;
- заохочувальні фонди;
- інші фонди.

За рахунок заохочувального фонду підприємство проводить такі нарахування:

- виплата винагород (премій) за підсумками роботи за рік;
- подарунки до свят і ювілеїв;
- путівки на відпочинок або санаторно-курортне лікування працівників;
- надання надбавок та доплат, які перевищують встановлені законодавством розміри, а також надбавок та доплат, які непередбачені чинним законодавством, матеріальної допомоги, оздоровчих та інших виплат.

Якщо підприємство в минулих звітних періодах отримало збиток, то для його погашення використовують нерозподілений прибуток та проводять такий запис: Дт 441 Кт 442.

Частина чистого прибутку товариства виплачується акціонеру з розрахунку на одну акцію певного типу і/або класу. Таким чином, відображення в обліку розподілу прибутку за рахунок нарахованих дивідендів на підприємстві здійснюється за таким записом: Дт 443 Кт 671.

Інколи засновники **** «*****» приймають рішення щодо збільшення розміру зареєстрованого (пайового) капіталу. За умови зміни та перезатвердження установчих документів в обліку проводиться такий запис:

- 1) Дт 46 Кт 40 – на суму збільшеного зареєстрованого (пайового) капіталу;
- 2) Дт 443 Кт 46 – спрямування частини прибутку на формування збільшеного зареєстрованого (пайового) капіталу.

При прийнятті рішення про розподіл прибутку та визначенні основних напрямів його використання на підприємстві насамперед оцінюють стан конкурентного середовища, що показує необхідність істотного розширення та відновлення виробничого потенціалу підприємства, відповідно до цього

визначаються масштаби відрахувань від прибутку у фонди виробничого розвитку, ресурси яких призначаються для фінансування капітальних вкладень, збільшення оборотних активів, забезпечення науково-дослідної діяльності, впровадження нових технологій, переходу на прогресивні методи праці.

Ефективна діяльність **** «*****» в абсолютній своїй більшості оцінюється отриманими ним фінансовими результатами.

Розглянемо узагальнюючу характеристику показників прибутку **** «*****» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники прибутку **** «*****» у 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення			
				+/-		%	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	129416	176972	185112	47556	8140	36,75	4,60
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	81305	111935	113402	30630	1467	37,67	1,31
Валовий прибуток (збиток) (1-2), тис. грн	48111	65037	71710	16926	6673	35,18	10,26
Інші операційні доходи, тис. грн	9382	5912	7951	-3470	2039	-36,99	34,49
Адміністративні витрати, тис. грн	12202	15461	19264	3259	3803	26,71	24,60
Витрати на збут, тис. грн	9205	15562	12759	6357	-2803	69,06	-18,01
Інші операційні витрати, тис. грн	23768	11927	6956	-11841	-4971	-49,82	-41,68
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (3+4-5-6-7), тис. грн	12318	27999	40682	15681	12683	127,30	45,30
Інші доходи, тис. грн	145	278	1338	133	1060	91,72	381,29
Фінансові витрати, тис. грн	3623	4634	8145	1011	3511	27,91	75,77
Інші витрати, тис. грн	127	79	53	-48	-26	-37,80	-32,91

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (8+9-10-11), тис. грн	8713	23564	33822	14851	10258	170,45	43,53
Витрати з податку на прибуток, тис. грн	1825	4540	6348	2715	1808	148,77	39,82
Чистий фінансовий результат: прибуток, тис. грн	6888	19024	27474	12136	8450	176,19	44,42

Примітка: розраховано автором

Протягом 2022–2024 рр. спостерігається стабільне зростання чистого доходу:

- у 2023 р. доходи зросли на 36,75% (+47556 тис. грн),
- у 2024 р. – ще на 4,6% (+8140 тис. грн).

Це свідчить про збільшення обсягів реалізації та стійкі ринкові позиції підприємства.

Собівартість продукції у 2023 р. зросла на 37,67%, майже пропорційно доходу, а в 2024 р. – лише на 1,31%. Це може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів у 2024 році або стримування витрат.

Спостерігаємо позитивну динаміку валового прибутку: у 2023 р. – на 35,18%, а у 2024 р. – на 10,26%. Це означає, що основна діяльність залишається прибутковою, а підприємство покращує маржинальність.

У 2023 р. інші операційні доходи скоротилися на 36,99%, однак у 2024 р. збільшилися на 34,49%. Це говорить про нестійкість доходів від неосновної діяльності, що може бути пов'язано зі зміною структури операцій чи ринкових умов.

Отже, у 2022–2024 рр. ***** «*****» демонструє стійкий розвиток, зокрема зростання доходів та валового прибутку. Однак підприємство стикається з такими викликами, як зростання адміністративних витрат та значні коливання інших операційних доходів і витрат на збут. Загалом фінансові результати свідчать про покращення ефективності основної діяльності, але

потребують посилення контролю за операційними витратами для забезпечення стабільної прибутковості в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Ефективне управління прибутком підприємства неможливе без високоякісного обліково-аналітичного забезпечення, яке дозволяє своєчасно оцінювати фінансові результати, виявляти проблемні ділянки та визначати резерви підвищення рентабельності.

Проведене дослідження діяльності **** «*****» та оцінка його прибутковості дала можливість виокремити проблеми обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства (рис. 3.1).

Ефективність обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку значною мірою залежить від якості, повноти та своєчасності облікової інформації.

Однією з ключових проблем є недостатня деталізація облікової інформації, що призводить до втрати важливих аналітичних показників. Нерозмежування доходів і витрат за видами діяльності, центрами відповідальності, окремими продуктами або проектами ускладнює оцінку реальної прибутковості конкретних напрямів. Відсутність детальних даних стає перешкодою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та формування ефективної політики щодо управління прибутком.

Суттєвою проблемою є також відсутність оперативної облікової інформаційної бази доходів і витрат. Облік часто здійснюється із запізненням, що не дає змоги оперативно реагувати на зміни у фінансово-господарській діяльності. Недостатня автоматизація процесів збору та обробки інформації

призводить до її несвоєчасності, а отже – до погіршення якості управління прибутком.

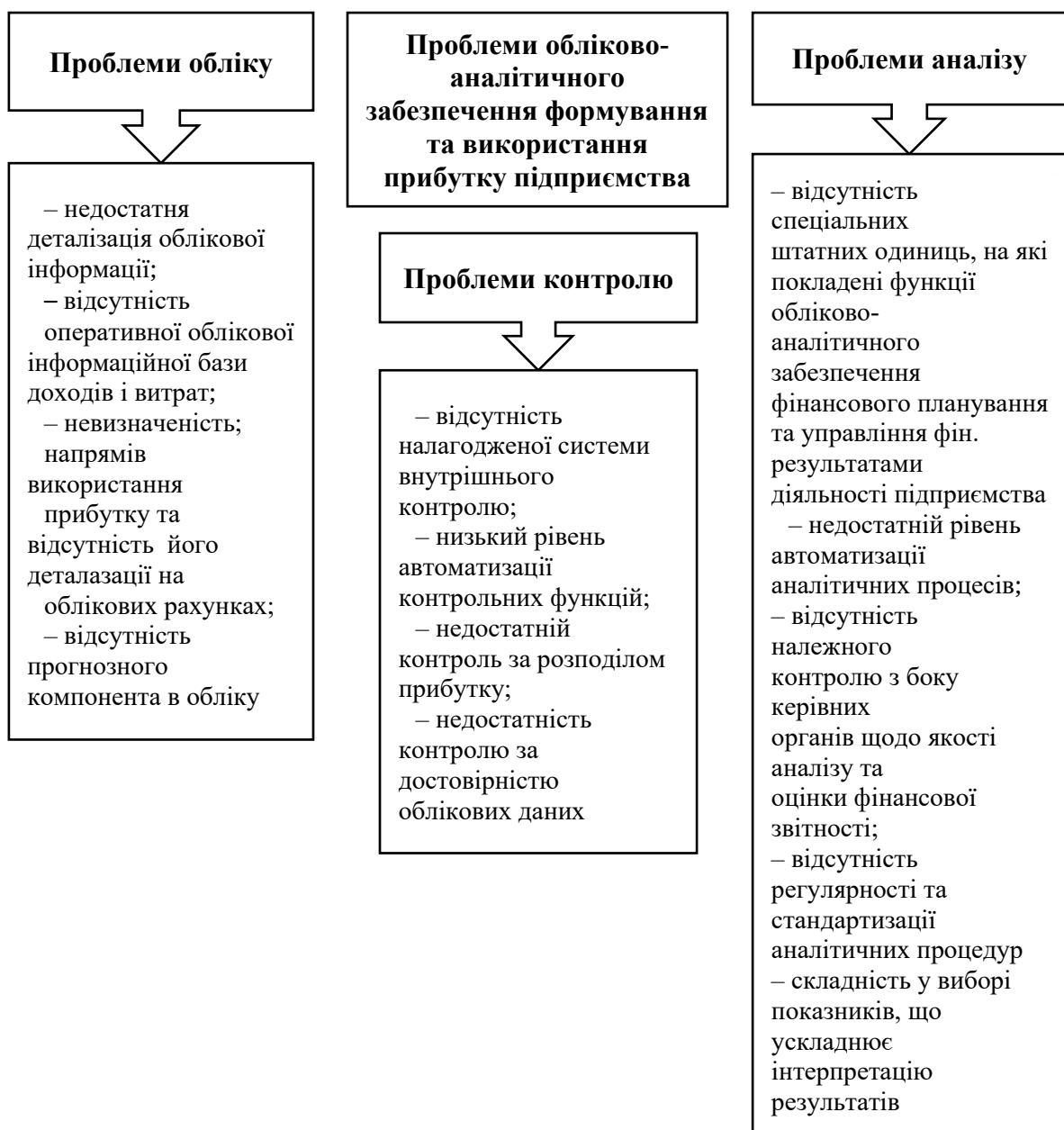

Рис. 3.1. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Примітка: узагальнено автором

Важливою перешкодою у системі обліку є невизначеність напрямів використання прибутку та відсутність його деталізації на облікових рахунках. На підприємстві не закріплений у внутрішніх документах чіткий порядок розподілу

та використання прибутку, а облікові регістри не містять достатньої інформації щодо конкретних напрямів його спрямування. Це унеможливорює прозорий контроль за ефективністю використання фінансового результату та знижує якість аналітичної інформації.

Ще однією важливою проблемою є відсутність прогностичного компонента в обліку. Підприємство зосереджується виключно на фіксації фактичних даних, не формуючи прогностичних чи планових показників прибутку, витрат і доходів. Це обмежує можливості стратегічного управління та перешкоджає своєчасному виявленню ризиків, що можуть впливати на фінансові результати.

Серед вагомих проблем аналітичного процесу, що відіграє ключову роль у формуванні та використанні прибутку, на підприємстві виділимо наступні:

– відсутність спеціальних штатних одиниць, відповідальних за виконання функцій обліково-аналітичного забезпечення фінансового планування та управління фінансовими результатами діяльності підприємства. У **** «*****» аналітичні завдання виконуються епізодично або покладаються на працівників, які не мають відповідної кваліфікації чи навантажені іншими функціями. Це призводить до поверхневого аналізу та знижує достовірність управлінської інформації;

– недостатній рівень автоматизації аналітичних процесів. Відсутність сучасних програмно-аналітичних комплексів уповільнює обробку даних, ускладнює формування аналітичних звітів та підвищує ризик помилок, пов'язаних із ручним введенням або обчисленнями. Низький рівень автоматизації негативно впливає на оперативність і точність фінансового аналізу;

– відсутність належного контролю з боку керівних органів щодо якості проведення аналізу та оцінки фінансової звітності. Не завжди здійснюється перевірка коректності застосованих методик, глибини дослідження, достатності інтерпретацій або відповідності результатів вимогам внутрішнього контролю. Це може призводити до формування неправильних висновків і прийняття помилкових управлінських рішень;

– відсутність регулярності та стандартизації аналітичних процедур. Аналіз часто проводиться нерегулярно та за різними підходами, що унеможливорює порівняння результатів у динаміці й знижує достовірність оцінки ефективності діяльності підприємства. Відсутність єдиних стандартів аналізу призводить до хаотичності в інформаційних потоках та недостатньої узгодженості аналітичних даних;

– ускладнений вибір системи показників, які необхідно враховувати при аналізі фінансових результатів. Невизначеність у виборі релевантних індикаторів утруднює інтерпретацію отриманих результатів, що може призвести до неправильних висновків щодо прибутковості, рентабельності або ефективності використання ресурсів.

Ефективне обліково-аналітичне забезпечення формування та використання прибутку підприємства неможливе без чітко вибудованої та функціонуючої системи контролю. Проте на **** «*****» існують проблеми, що знижують якість управління прибутком.

Однією з ключових проблем є нерозвиненість системи внутрішнього контролю, яка має фрагментарний характер. Відсутність чітко регламентованих процедур, визначених відповідальних осіб та методик оцінювання контрольних заходів призводить до зниження достовірності інформації щодо формування прибутку. У таких умовах не забезпечується належний рівень перевірки правильності обробки облікових даних та виявлення помилок.

Суттєвою проблемою є недостатність контролю за достовірністю облікової інформації, що використовується для визначення фінансового результату. Несвоєчасне або некоректне відображення доходів і витрат у бухгалтерському обліку призводить до спотворення величини прибутку, а отже – до прийняття управлінських рішень на основі недостовірних даних.

Суттєво ускладнює контрольні процеси низький рівень автоматизації, що знижує оперативність контролю, підвищує ризик помилок і унеможливорює своєчасну оцінку факторів впливу на прибуток.

Серед інших значущих проблем слід виділити недостатній контроль за розподілом прибутку, який нерідко здійснюється без попереднього аналізу ефективності використання фінансових ресурсів. Відсутність чітких критеріїв розподілу між дивідендами, інвестиційними напрямками та резервним фондом призводить до нераціонального використання прибутку.

Отже, вирішення зазначених проблем потребує розробку та впровадження низки заходів (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Заходи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства

Примітка: запропоновано автором

Вважаємо, що реалізація запропонованих заходів забезпечить створення комплексної системи обліково-аналітичного забезпечення, яка сприятиме підвищенню якості управління формуванням і використанням прибутку підприємства та зміцнення його фінансової стійкості. Комплексний підхід до

обліку, аналізу та контролю фінансових результатів забезпечить стійкий розвиток підприємства та реалізацію його стратегічних цілей.

3.2. Формування стратегії підвищення прибутковості підприємства

Одним із напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку є формування стратегії підвищення прибутковості, оскільки вона дозволить забезпечити стабільне зростання прибутку, підвищити ефективність використання ресурсів, зміцнити конкурентні позиції та забезпечити фінансову стійкість.

Формування стратегії підвищення прибутковості діяльності підприємства – важлива складова системи управління фінансовими результатами та визначає напрями розвитку підприємства у середньо- та довгостроковій перспективі.

Розробка стратегії підвищення прибутковості підприємства потребує комплексного підходу, який враховує фінансовий стан, ринкове середовище, внутрішні процеси та конкурентні переваги.

Структурно-логічна схема формування стратегії підвищення прибутковості підприємства наведено на рис. 3.3.

Місія підприємства, як чітко виражена узагальнена довгострокова мета діяльності підприємства, формується в процесі творення загальної стратегії, а тому повинна відображати:

- основне призначення підприємства для тих ринків і покупців, які воно обслуговує;
- індивідуальність підприємства та майбутнє бачення того, яким воно хоче стати;
- основні принципи діяльності підприємства.

На основі місії розробляють цілі та завдання, які повинні не тільки не суперечити місії підприємства, але й зумовлювати її досягнення з позиції фінансово-економічної безпеки. Сформовані цілі мають бути чіткі, конкретні і

кількісно вимірювані, реалістичні і досяжні, визначені в термінах їхнього досягнення, забезпечені ресурсами і підкріплені персональною відповідальністю менеджерів.

Рис. 3.3. Структурно-логічна схема формування стратегії підвищення прибутковості підприємства (Примітка: запропоновано автором)

На наступних етапах проводять аналіз макросередовища, мікросередовища та внутрішнього середовища підприємства. Без цього неможливо оцінити зовнішні загрози і потенційні можливості, неможливо визначити сильні та слабкі сторони підприємства, перші з яких підприємство зможе цілеспрямовано та ефективно використовувати для забезпечення підвищення прибутковості.

Аналіз макросередовища підприємства передбачає вивчення впливу на його діяльність загального стану економіки та його державного регулювання, науково-технічного розвитку, природно-екологічної ситуації країни, соціально-культурної і демографічної складової суспільства. Найчастіше на цьому етапі обмежуються PEST-аналізом чотирьох компонентів макросередовища: політичного (political environment), економічного (economic environment), соціального (sociocultural environment) й технологічного (technological environment).

Аналіз мікросередовища здійснюють за допомогою моделі п'яти конкурентних сил, яку запропонував американський учений М. Портер. Вона передбачає визначення впливу на здатність підприємства реалізувати свою перевагу на ринку таких чинників: постачальників; покупців; наявних конкурентів; потенційних конкурентів, які можуть вийти на ринок; товарів-замінників.

Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища – SWOT-аналіз – дозволяє встановити зв'язки між сильними та слабкими сторонами підприємства і можливостями та загрозами, які в подальшому будуть використовуватися для формування стратегії підприємства.

Наступним етапом варто виділити етап оцінки прибутковості підприємства. На основі проведеного аналізу та необхідних розрахунків формується набір альтернативних стратегій підвищення прибутковості підприємства і приймається рішення щодо того, яким чином і за допомогою яких засобів підприємство досягне поставлених цілей.

Обрана з альтернативного набору найбільш ефективна стратегія підвищення прибутковості, потребує реалізації, що є наступним етапом

структурно-логічної схеми стратегічного управління забезпеченням прибутковості підприємства.

Реалізація стратегії здійснюється протягом усього стратегічного періоду. Її реалізація вважається успішною, якщо досягнуті всі основні стратегічні цілі.

Реалізація стратегії потребує постійного контролю, що забезпечує зворотний зв'язок між досягненнями підприємства у процесі реалізації стратегії та поставленими цілями. Здійснюється причинно-наслідковий аналіз виявлених відхилень у процесі реалізації стратегії. За потреби коригуються цілі підприємства, власне процес реалізації стратегії чи сама стратегія.

Стратегія підвищення прибутковості **** «*****». Структуруємо стратегію за цілями, заходами та ключовими показниками ефективності (KPI).

Таблиця 3.1

Цілі, заходи та ключові показники ефективності стратегії підвищення прибутковості **** «*****»

Напрямок	Заходи	Очікувані результати	Ключові показники ефективності (KPI)
1	2	3	4
Збільшення доходів	– Розробка та впровадження нових видів продукції (наприклад, сучасні текстильні тканини для домашнього текстилю та одягу) – Розширення ринків збуту: внутрішній та експортний ринки – Активізація маркетингових кампаній і програм лояльності	Зростання обсягів реалізації, залучення нових клієнтів	- Дохід від реалізації, % приросту порівняно з попереднім періодом – Частка продажів нових продуктів
Оптимізація витрат	- Контроль та скорочення виробничих та операційних витрат – Раціоналізація управлінських витрат – Впровадження більш ефективних технологій та автоматизації виробничих процесів	Зниження собівартості продукції, підвищення маржинальності	– Собівартість одиниці продукції – Витрати на управління і виробництво, % від доходу
Підвищення ефективності використання ресурсів	– Оптимізація запасів та матеріальних ресурсів – Контроль дебіторської та кредиторської заборгованості – Підвищення продуктивності основних засобів	Ефективніше використання активів, зменшення фінансових витрат	– Коефіцієнт оборотності запасів – Відношення дебіторської заборгованості до доходу – Виріток на одного працівника

Продовження 3.1

1	2	3	4
Підвищення ефективності бізнес-процесів	– Автоматизація обліку та аналітики прибутку – Впровадження системи мотивації персоналу за результатами	Прозорість фінансових потоків, стимулювання персоналу	– Час обробки фінансової звітності – Виконання планових показників прибутку, %
Інновації та диференціація	– Вдосконалення продуктів, впровадження нових технологій виготовлення тканин – Створення додаткової цінності для клієнта через екологічність та якість продукції	Збільшення конкурентоспроможності, підвищення ціни продажу	– Частка інноваційної продукції в загальному обсязі – Рівень задоволеності клієнтів

Примітка: запропоновано автором

Запропонована стратегія підвищення прибутковості **** «*****» дозволить комплексно впливати на доходи та витрати підприємства, оптимізувати використання ресурсів, впроваджувати інновації та підвищувати ефективність бізнес-процесів. Виконання заходів за напрямками та регулярний моніторинг ключових показників ефективності сприятиме стійкому підвищенню рентабельності та конкурентоспроможності підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження, можна зробити такі висновки:

1. З'ясовано економічну сутність прибутку підприємства та визначено його види. Прибуток є ключовим інтегральним показником результативності діяльності підприємства, який відображає ефективність використання ресурсів, рівень організації виробничих процесів та здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Вважаємо, що прибуток – це результат господарської діяльності підприємства, що проявляється як позитивна різниця між отриманими доходами та понесеними витратами.

Для забезпечення ґрунтовного аналізу та формування дієвого механізму управління прибутком підприємства виокремлено види прибутку за такими ознаками: види діяльності, податковий підхід, функціональне призначення, етапи формування.

2. З'ясували теоретичні підходи до облікового забезпечення формування та використання прибутку підприємства, які визначають методологічні засади відображення доходів, витрат і фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку. Це створює основу для ефективного управління прибутком, своєчасного прийняття рішень та підвищення фінансової результативності підприємства.

3. Ефективне управління прибутком підприємства неможливе без якісного аналітичного забезпечення, яке є ключовою складовою системи управління фінансовими результатами. Аналітичне забезпечення передбачає процес систематичного збору, оброблення, узагальнення та інтерпретації інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку.

4. З'ясовано, що в текстильному виробництві у 2024 році функціонувало 3056 суб'єктів господарювання. Протягом 2019–2024 рр. спостерігаємо збільшення обсягу виготовленої продукції та, відповідно, збільшення обсягу реалізованої продукції, що пов'язано зі збільшенням кількості діючих суб'єктів господарювання.

5. **** «*****» демонструє високий рівень конкурентоспроможності, оскільки на ринку регіону є обмежена кількість підприємств, що працюють у сфері легкої промисловості. Це дає підприємству значну перевагу в умовах конкуренції, оскільки підприємство може зайняти лідируючі позиції в регіоні.

За Проведеним SWOT-аналізом визнали сильні та слабкі сторони, можливості та загрози зовнішнього середовища функціонування **** «*****».

6. З'ясували, що у 2022–2024 рр. **** «*****» демонструє стійкий розвиток, зокрема зростання доходів та валового прибутку. Однак підприємство стикається з такими викликами, як зростання адміністративних витрат та значні коливання інших операційних доходів і витрат на збут. Загалом фінансові результати свідчать про покращення ефективності основної діяльності, але потребують посилення контролю за операційними витратами для забезпечення стабільної прибутковості в майбутньому.

7. Запропоновано низку заходів з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування та використання прибутку підприємства: створення аналітичних підрозділів або введення окремих посад, відповідальних за фінансовий аналіз і планування; інтеграція планових і прогнозних показників у систему обліку; впровадження бюджетування та фінансового прогнозування Автоматизація облікових процесів; впровадження ERP-систем та хмарних платформ; використання електронного документообігу; розроблення внутрішніх регламентів щодо розподілу прибутку; деталізація операцій на облікових рахунках; забезпечення прозорого контролю; використання ВІ-систем, аналітичних панелей, програм для моделювання та прогнозування фінансових результатів; впровадження внутрішніх стандартів контролю; регулярні

перевірки якості аналітичних процедур; моніторинг відповідності результатів стратегічним цілям; формування стратегії підвищення прибутковості підприємства.

8. Запропоновано алгоритм формування стратегії підвищення прибутковості підприємства, яка дозволить комплексно впливати на доходи та витрати підприємства, оптимізувати використання ресурсів, впроваджувати інновації та підвищувати ефективність бізнес-процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусь О. І., Пятаченко С. Ю. Фактори та система формування прибутковості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2022. Вип. 2(60). С. 105–112. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2\(60\).105-112](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2(60).105-112) (дата звернення: 15.04.2025).
2. Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підруч. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
3. Боденчук Л., Боденчук С., Нідельчу В. Формування системи управління прибутком підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-25> (дата звернення: 14.07.2025).
4. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6, затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 трав. 1999 р. № 137. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
5. Витрати : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
6. Воронкова Т. Є., Безпалько Н. Ю. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19, С. 42–44. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5189&i=7> (дата звернення: 01.10.2025).
7. Гаватюк Л. С., Перегіняк Н. М. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2017. № 9. С. 363 – 367.
8. Гайдаржийська О. М., Бондаренко О. М., Івченко М. Ю. Порядок формування і використання прибутку підприємства в бухгалтерському обліку.

Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 21, Ч. 1. С. 38–41. URL : <https://surl.li/lmeqlu> (дата звернення: 10.09.2025).

9. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Гданська Ю. В. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85> (дата звернення: 25.11.2025).

10. Гетьман О. О., Шаповал В. М. *Економіка підприємства* : навч. посіб. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

11. Данілевич В., Левченко Н., Гайдучок Т. Аналітичне оцінювання фінансових результатів в системі управління лісгосподарськими підприємствами. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №14–15. С. 85–90. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.011> (дата звернення 10.09.2025).

12. Державна служба статистики України. Офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.05.2025).

13. Добровольська О. В., Терещенко В. О. Резерви підвищення прибутковості підприємства в умовах ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 194–197. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000710951> (дата звернення: 15.11.2025).

14. Дохід : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 листоп. 1999 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 05.06.2025).

15. *Економіка підприємства* : підруч. / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. та ін. ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. Київ : КНЕУ, 2009. 598 с.

16. *Економічний енциклопедичний словник* / [ред.-упоряд. С. В. Мочерний]. У 2 т. Т. 1. Львів : Світ, 2005. 616 с.

17. *Економічний енциклопедичний словник* / [ред.-упоряд. С. В. Мочерний]. У 2 т. Т. 2. Львів : Світ, 2005. – 568 с.

18. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.09.2025).

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Мінфіну України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 15.04.2025).

20. Максимова М. В., Чередниченко Д. С. Теоретичні підходи до формування системи показників оцінки прибутку підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. DOI: [10.32702/2307-2105-2019.8.44](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.8.44) (дата звернення: 01.10.2025).

21. Мартиненко В. П., Григоренко О. В. Аналітична характеристика процесу управління прибутковістю підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-87> (дата звернення: 01.11.2025).

22. Мартиненко В. П., Григоренко О. В. Система управління прибутком промислових підприємств в сучасних умовах розвитку економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 2 (261). С. 57–62.

23. Миколенко І. Г., Гребельна А. Д. Чинники прибутковості підприємства *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 33. С. 149–154. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.33-21> (дата звернення: 15.09.2025).

24. Назарова Т., Шевченко М., Рибальченко І. Процес формування прибутку на підприємстві та оцінка управління ним. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Економічні науки* 2022. № 4. С. 27–31. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.4.27> (дата звернення: 20.08.2025).

25. Наконечка Н., Градюк Н. Прибутковість як ключова характеристика забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Innovation and*

Sustainability, 2024. (2). С. 69–75. <https://doi.org/10.31649/ins.2024.2.69.75> (дата звернення: 24.11.2025).

26. Окренець В. Трагування прибутку в обліково-інформаційному забезпеченні підприємств. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 3. С. 65–77. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.065> (дата звернення: 15.09.2025).

27. Опікунова Н. В., Лопата В. Г. Управління прибутком підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46. С. 294–298.

28. Павлюк І. О. Управління прибутком підприємства в умовах сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 84–88.

29. Парій Л. В. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2022. № 3-4(40). С. 86–92. DOI: [10.31673/2415-8089.2022.038692](https://doi.org/10.31673/2415-8089.2022.038692) (дата звернення: 02.08.2025).

30. Пеняк Ю. С., Гороховацька Н. В. Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами. *Економічний простір*. 2020. № 159. С. 97–101. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-20> (дата звернення: 01.11.2025).

31. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. ; за ред. М. О. Данилюка. Львів : Магнолія 2006, 2017. 328 с.

32. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.02.2025).

33. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2020. 460 с.

34. Подолянчук О. А., Іщенко Я. П., Коваль Н. І. Прибуток підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу: обліковий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 54–61. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1898/1916> (дата звернення: 10.08.2025).

35. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства / Перерва П. Г., Лега О. В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14790464> (дата звернення: 01.09.2025).

36. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 лип. 2022 р. № 2465-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985> (дата звернення: 20.07.2025).

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 25.07.2025).

38. Проскуріна Н. М., Гнідкова А. В. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності як інструмент оцінки ефективності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74> (дата звернення: 24.11.2025).

39. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лют. 2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 15.08.2025).

40. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. [3-тє вид., випр. і доп.]. Київ : Знання, 2007. 668 с.

41. Сіренко К. Б. Формування та розподіл прибутку підприємства. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2021. № 2(7). С. 171–185. URL : <https://surl.li/lyhlmw> (дата звернення: 15.07.2025).

42. Стасік Д. Р. Обліково-аналітичне забезпечення формування та використання прибутку підприємства *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю та оподаткування* : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 21 листоп. 2025 р.). Луцьк, 2025.

43. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності підприємств : підруч. Львів : ЛБУ НБУ, 2019. 485 с.

44. Фальченко О. О. Особливості формування та використання прибутку підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2022. № 4. С. 22–26. DOI : <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.4.22> (дата звернення: 15.05.2025).

45. Фрум О. Л., Дідух С. М., Лобоцька Л. Л. Методичні підходи до ефективного планування стратегій прибутковості підприємства на основі методу моделювання сценаріїв. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 418–422. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-75> (дата звернення: 14.09.2025).

46. Хачатрян В. В. Формування механізму внутрішнього контролю за використанням прибутку торговельних підприємств. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 8. Ч. 2. С. 322–340.

47. Юдіна С., Ситнік О. Чинники, що впливають на обсяг прибутку підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. № 13. С. 184–190. DOI : <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.22> (дата звернення: 10.06.2025).

48. Atrill P., McLaney E. *Accounting and Finance for Non-Specialists*. 11th ed. Harlow : Pearson Education, 2022. 640 p.

49. Grudzevych Y., Myroslava K., Skoruk O. Main directions of consulting activities in the field of personal income taxation and avoidance of double taxation. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. Том 4. № 36. Р. 40–46. DOI:<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-04-40-46> (дата звернення: 10.09.2025).

50. Jaworski J., Czerwonka L. Profitability and working capital management: a meta-study in macroeconomic and institutional conditions. *Decision*. 2024. Vol. 51. pp. 123–145. DOI :10.1007/s40622-023-00372-x (дата звернення: 15.11.2025).

51. Lambert R., Penman S. *Financial Reporting and Analysis*. New York : McGraw-Hill, 2015. 832 p.